

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z powództwa J. F.
przeciwko O. w B. i O. SA w O.
o odprawę pieniężną ewentualnie o odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
czerwca 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu
z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt V Pa 7/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwoty po 360
(trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Opolu wyrokiem z 16 listopada 2020 r., IV P 256/16 oddalił powództwo J. F. (powód) O. S.A. w B. (pozwana 1) oraz O. S.A. w O. (pozwana 2) o zapłatę odprawy, oddalił powództwa powoda przeciwko pozwany o zapłatę odszkodowania.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 18 lipca 2023 r., V Pa 7/23 oddalił apelację powoda od powyższego wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy uznał za niezasadne przede wszystkim zarzuty naruszenia art. 9 § 1 k.p. (w zw. z art. 241²³ k.p. i art. 240 § 2 k.p. w zw. z art. 249¹ § 1 k.p. i w zw. z § 2 pkt 1 in fine Protokołu dodatkowego nr 10 z dnia 15 lutego 2011 r. do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 15 lutego 2005 r.) przez przydanie porozumieniu charakteru normatywnego.

Sąd drugiej instancji powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z 27 października 2021 r., III PZP 1/21 (OSNP 2022 nr 5, poz. 43, w sprawie z powództw innych pracowników pozwanej 1 o tożsamym, stanie faktycznym z niniejszą sprawą) zgodnie z treścią której porozumienie zawarte między inwestorem zamierzającym nabyć akcje spółki, której akcjonariuszami są pracownicy, a zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w tej spółce nie stanowi źródła prawa pracy jako nieoparte na ustawie (art. 9 § 1 k.p.).

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym uwzględnił, że porozumienie z 18 maja 2011 r. zostało zawarte poza formalnym trybem przewidzianym w ustawie o zwolnieniach grupowych. Ani przed sądami pierwszej i drugiej instancji orzekającymi w niniejszej sprawie, jak również składanych przez stronę powodową pismach procesowych, nie powołano żadnej innej szczegółowej podstawy prawnej, z której wynikałoby, że pakiet socjalny, o który chodzi w tej sprawie, ma oparcie w ustawie. Powyższe doprowadziło Sąd Najwyższy do konkluzji, zgodnie z którą porozumienie zawarte pomiędzy inwestorem zamierzającym nabyć akcje spółki należące do pracowników tej spółki a zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w tej spółce nie stanowi źródła prawa pracy (art. 9 § 1 k.p.), gdyż nie zostało oparte na ustawie. W związku z tym Sąd Najwyższy jednoznacznie rozstrzygnął, że Porozumienie z dnia 18 maja 2011 r. zawarte pomiędzy pozwaną 2 (Inwestorem), a działającymi przy pozwanej 1 organizacjami związkowymi, nie stanowi źródła prawa.

Powołując się na powyższe Sąd Okręgowy uznał za niezasadne zarzuty powoda i argumentację na rzecz interpretacji Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r. jako źródła prawa pracy w rozumieniu art. 9 k.p.

W powołanej uchwale Sądu Najwyższego, skład powiększony nie mógł udzielić odpowiedzi na drugie ze sformułowanych zagadnień prawnych, dotyczące dopuszczalności wyprowadzania z porozumienia nie mającego charakteru źródła

prawa pracy indywidualnych roszczeń pracowników, z uwagi na fakt, że brak było na ówczesnym etapie ustaleń faktycznych co do okoliczności zawarcia i realizacji danego porozumienia (pakietu socjalnego) oraz wykładni treści tego porozumienia.

Sąd Okręgowy ustalił uzupełniając, że w dniu 18 maja 2011 r. w siedzibie przejmowanej pozwanej 1 zawarto porozumienie (dalej jako porozumienie z 18 maja 2011 r.) między spółką przejmującą – pozwaną 2 a organizacjami związkowymi działającymi w spółce przejmowanej. Zgodnie z treścią tego porozumienia, w przypadku spełniania się warunku zawieszającego (polegającego na tym, że nastąpi nabycie przez inwestora pośrednio lub bezpośrednio co najmniej 51% akcji przejmowanej spółki), "inwestor jako akcjonariusz przejmowanej spółki zachowa (w szczególności) dwa warunki: 1. dotychczas obowiązujący w Spółce ZUZP będzie obowiązywał nadal przez okres 4 lat, tj. do 20 maja 2015 r.; 2. w przypadku zwolnień pracowników w ramach restrukturyzacji obowiązywać będą odprawy w jednakowej wysokości - niezależnie od długości okresu zatrudnienia danego pracownika w spółce, odpowiadającej dziewięciomiesięcznemu wynagrodzeniu tego pracownika.

W treści porozumienia z 18 maja 2011 r. dodatkowo zadeklarowano, że będzie obowiązywać przez cztery lata, to jest do 20 maja 2015 r. Porozumienie zostało podpisane przez przedstawicieli wszystkich organizacji związkowych. W dniu 31 maja 2011 r. do ZUZP został wprowadzony protokół dodatkowy nr 11 (dalej jako protokół nr 11). Na jego mocy w art. 15 ZUZP dodano ust. 4 o treści „Zasady i wysokości odprawy pieniężnej z tytułu rozwiązania stosunku pracy w czasie restrukturyzacji spółki reguluje załącznik nr 7. Zgodnie z załącznikiem nr 7 do protokołu nr 11 zwalnianym pracownikom spółki, których stanowisko pracy ulegnie likwidacji (obok innych wymienionych przypadków zakończenia stosunków pracy) przysługuje odprawa w wysokości 9-cio miesięcznego wynagrodzenia. Ponadto, zgodnie z treścią protokołu nr 11, powyższe rozwiązania miały obowiązywać do 31 grudnia 2011 r. Natomiast w dniu 20 września 2011 r. do ZUZP wprowadzono Protokół dodatkowy nr 12 (na mocy którego zmieniono "termin wypłaty odprawy pieniężnej z tytułu rozwiązania stosunku pracy w związku z restrukturyzacją spółki" przejmowanej z 31 grudnia 2011 r. na 31 grudnia 2012 r.

Sąd Okręgowy, w oparciu o zeznania świadków, stwierdził, że sporne dziewięciomiesięczne odprawy dla pracowników zwalnianych w ramach restrukturyzacji pozwanej 1 (przejmowanego wówczas przez inwestora – pozwaną 2) do dnia 31 grudnia 2012 r. wypłacano wyłącznie na podstawie protokołów dodatkowych nr 11 i 12 do ZUZP, a nie na podstawie Porozumienia związków zawodowych z tym inwestorem z dnia 18 maja 2011 r., które było tylko zbiorem ustaleń pomiędzy związkami zawodowymi i inwestorem mającym przejąć pozwaną 1. Z Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r. nie wynikało prawo do odpraw, ponieważ było to tylko ustalenie z inwestorem, który miał się stać przyszłym pracodawcą, zaś Protokoły nr 11 i 12 były swoistymi „załącznikami do porozumienia”. Uchwalenie Protokołu nr 11 do ZUZP pracowników pozwanej 1 z dnia 31 maja 2011 r. miało więc na celu realizację porozumienia z dnia 18 maja 2011 r. Protokół nr 11 miał znaczenie wykonawcze do Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r., to znaczy ustalał w szczegółach wynegocjowane reguły, w szczególności w zakresie wypłaty dziewięciomiesięcznych odpraw i wprowadzał stosowne zapisy do zakładowego układu zbiorowego pracy. To dopiero na podstawie tego protokołu wcześniejsze, wynegocjowane w porozumieniu 18 maja 2011 r. zasady stawały się normą zakładowego prawa pracy dla powodów.

Zgodnie z treścią Protokołu nr 11 odprawy dziewięciomiesięczne pierwotnie miały obowiązywać do 31 grudnia 2011 r. Protokołem dodatkowym nr 12 z dnia 20 września 2011 r. do ZUZP. przedłużono porozumienie w zakresie wypłat dziewięciomiesięcznych odpraw dla zwalnianych pracowników, ponieważ do końca 2011 r. nie realizowano zamierzonych celów w zakresie restrukturyzacji. Protokołem dodatkowym nr 12 został ustalony przedłużony termin zakończenia wypłat dziewięciomiesięcznych odpraw w ten sposób, że data końcowa wypłaty tych świadczeń została przesunięta do końca grudnia 2012 r.

W ocenie Sądu Okręgowego pracodawca wprowadził stosowne zapisy do ZUZP w celu stworzenia podstawy prawnej do wypłaty przedmiotowych odpraw. Wypłacał je też wyłącznie w oparciu o wprowadzone zapisy do ZUZP a nie w oparciu o porozumienie z 18 maja 2011 r., o czym świadczy dodatkowo fakt, że po 31 grudnia 2012 r. żaden pracownik zwiększonych odpraw nie otrzymał. Sąd Okręgowy stwierdził, że przyjęcie, iż pracodawca - wypłacając odprawy realizował -

zapisy układu zbiorowego, a nie bezpośrednio pakietu socjalnego, wyklucza jego związanie postanowieniami tego pakietu a tym samym jego odpowiedzialność w rozstrzyganych sprawach.

W odniesieniu do ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie pozwanej 2 Sąd drugiej instancji uznał za bezzasadne zarzuty naruszenia art. 366 § 1 k.c. w zw. z art. 369 k.c. oraz w zw. z art. 370 k.c. i 391 k.c., a także art. 300 k.p. i art. 65 § 2 k.c. Sąd Okręgowy powołując się na stanowisko orzecznictwa podkreślił, że pracownik może dochodzić roszczeń z pakietu socjalnego od inwestora, o ile w pakiecie zawarto stosowne zastrzeżenie co do odpowiedzialności inwestora. Takiego zastrzeżenia w niniejszym Porozumieniu nie było. Sąd Okręgowy nie zgodził się, że Porozumieniu z dnia 18 maja 2011 r. należy nadać charakter umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej, w której to sytuacji powodowi przysługuje roszczenie o wykonanie umowy w stosunku do pozwanej 2. Przyjmując koncepcję swoistej umowy nienazwanej, łączącej cechy umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej i umowy o świadczenie przez osobę trzecią, to inkorporowanie jej w całości do ZUZP w protokole nr 11 powodowało wygaśnięcie zobowiązań wynikających z tego porozumienia w zakresie, w jakim zostały one przejęte przez układ od daty wprowadzenia protokołu nr 11, czyli od dnia 31 maja 2011 r.

Z samego zawarcia Porozumienia z 18 maja 2011 r. nie wynikają „automatycznie” żadne indywidualne roszczenia dla pracowników (nie wynikają one też wobec pracodawcy z uwagi na fakt, iż porozumienie to nie jest źródłem prawa). Aby pracownik jako osoba trzecia dochodził roszczeń z pakietu socjalnego od inwestora, w pakiecie tym musiało by się znaleźć stosowne zastrzeżenie co do odpowiedzialności inwestora i musiały by zostać precyzyjnie sformułowane prawa indywidualnych pracowników. Tymczasem w treści zapisów Porozumienia z 18 maja 2011 r. takich zastrzeżeń brak.

Sąd Okręgowy uznał za niezasadne również zarzuty naruszenia art. 471 k.c. w zw. z art. 393 § 1 k.c. w zw. z art. 391 § 1 k.c. i w zw. z art. 300 k.p. oraz art. 415 k.c. w zw. z art. 8 k.p. w zw. z art. 300 k.p. w zw. z pkt 2 Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r. oraz w zw. z § 2 pkt 1 Protokołu dodatkowego nr 10 do ZUZP. Powód w niniejszej sprawie nie wykazał prawnych podstaw odpowiedzialności

pozwanych 1 i 2 *ex contractu*, czyli do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.) ani *ex delicto*, czyli do naprawienia szkody wyrządzonej z winy pracodawcy (w zw. z art. 300 k.p.).

Wolą pracodawcy było inkorporowanie ustaleń Porozumienia z 18 maja 2011 r. ze związkami zawodowymi odnośnie prawa do dziewięciomiesięcznych odpraw dla zwalnianych w ramach restrukturyzacji pracowników, ale z czasowym ograniczeniem, które Protokołem dodatkowym nr 12 ustalono ostatecznie na 31 grudnia 2012 r. Brak potrzeby składania powodom wypowiedzeń zmieniających po dacie 31 grudnia 2012 r. wynikał z wyraźnego czasowego obowiązywania postanowień ZUZP dotyczących wyższych odpraw. W ocenie Sądu Okręgowego niezasadne było też stanowisko powoda wskazujące na wprowadzenie do ZUZP protokołów dodatkowych nr 11 i 12, a więc tych zawierających daty końcowe wyższych odpraw, z uwagi na rzekomą ochronę pracowników przez wejściem w życie Porozumienia. O ile jeszcze można by taką tezę postawić w stosunku do protokołu nr 11, to już data zawarcia protokołu dodatkowego nr 12 zdecydowanie przeczy takiej tezie. Protokół dodatkowy nr 12 został bowiem zawarty 20 września 2011 r., podczas gdy już 18 czerwca 2011 r. walne zgromadzenie akcjonariuszy zdecydowało o podniesieniu kapitału a 13 września 2011 r. zawarta została umowa skutująca przejęciem kontroli ZPC „O.” nad PWC „O.” (ostatecznie formalne wejście w życie porozumienia miało miejsce w dniu 22.09.2011 r. kiedy to nastąpiła zmiana wpisu w KRS w tym przedmiocie). W dacie zawierania protokołu dodatkowego nr 12 wiadomo więc było, że „na dniach” pakiet socjalny zacznie obowiązywać, gdyż z całą pewnością ziści się warunek zawieszający wejścia w życie porozumienia, stąd nielogicznym byłoby przedłużanie obowiązywania wyższych odpraw aż do końca 2012 r., skoro obowiązywały one do końca 2011 r. i termin ten był zdecydowanie wystarczający do zabezpieczenia interesów pracowników (potencjalnie zwalnianych przed wejściem w życie porozumienia). Za oczywiste uznał Sąd Okręgowy wprowadzenie tych protokołów właśnie w celu inkorporowania postanowień pakietu do prawa wewnętrznego pracodawcy w celu rzeczywistego umożliwienia pracownikom otrzymania wyższych odpraw a nie w celu rzekomej ochrony ich interesów wyłącznie do czasu wejścia w życie porozumienia. Pierwotna data obowiązywania zwiększonych odpraw korelowała z

zamierzeniami pracodawcy co do zakresu i czasookresu restrukturyzacji zakładu po jego przejęciu.

Protokół dodatkowy nr 14 do ZUZP zmienił datę obowiązywania całego ZUZP, co nie miało żadnego przełożenia na obowiązywanie odrębnych - szczególnych zapisów dotyczących odpraw. Wobec pracowników zwalnianych począwszy od 1 stycznia 2013 r. nie istniało zobowiązanie pracodawcy do wypłaty dziewięciomiesięcznych odpraw, nie można więc mówić o odpowiedzialności za szkodę wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.).

Za niezasadny został uznany zarzut naruszenia art. 8 k.p. (w zw. z art. 4 § 1 pkt 4 k.s.h. i w zw. z § 2 pkt 1 Protokołu dodatkowego nr 10 do ZUZP z 15 lutego 2005 r. W ocenie Sądu Okręgowego brak w niniejszej sprawie dowodów na twierdzenia powoda odnośnie rzekomego „sztucznego” ograniczania ilości osób zwolnionych w okresie obejmującym lata 2011 – 2012 i prowadzenia w latach 2013 i 2014 dalszej gruntownej i powszechnej restrukturyzacji pozwanej 1, która (według pozwanych) stanowiła de facto kontynuację restrukturyzacji rozpoczętej w roku 2011, czyli związanej z przejęciem tej spółki przez pozwaną 2.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód zaskarżając wyrok ten w całości.

Skarżący podniósł w pierwszej kolejności, że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie jest oczywiście uzasadniona z uwagi na poniższe argumenty.

1) Po nadejściu terminu końcowego obowiązywania uprawnień pracowników do wypłaty odpraw 9-cio miesięcznych zapisanych w Protokołach dodatkowych nr 11 i 12 do ZUZP tj. na koniec roku 2012 r., pracodawca nie wręczył powodowi wypowiedzenia zmieniającego jego warunki pracy i płacy. Sąd Okręgowy rozstrzygnął tą kwestię w sposób całkowicie sprzeczny z utrwaloną linią orzecniczą Sądu Najwyższego. Pozwane nie wypowiedziały pracownikom/powodowi indywidualnych warunków pracy i płacy. Ergo, uprawnienia pracowników pozwanej 1 do otrzymania odprawy w wysokości dziewięciomiesięcznego wynagrodzenia wynikające z ZUZP, a wprowadzone pierwotnie Protokołem dodatkowym nr 11 z dnia 31 maja 2011 r., obowiązywały

nadal w ramach ich indywidualnych stosunków pracy w roku 2013 i 2014, gdy zwolniony został powód.

2) Ze względu na brak wręczenia pracownikom wypowiedzeń zmieniających ich roszczenie w stosunku do pozwanej 1 jest oczywiście uzasadnione, w sposób równie oczywisty jest uzasadnione roszczenie w stosunku do pozwanej 2. W ramach Porozumienia inwestor zobowiązał się, że w razie spełnienia warunku zawieszającego, „jako akcjonariusz Spółki zachowa następujące warunki:...”. Jednym z tych warunków było zapisane w punkcie drugim Porozumienia uprawnienie do otrzymania odprawy.

3) Stan faktyczny ustalony we wszystkich poszczególnych sprawach przez Sąd Rejonowy w Opolu, w tym w niniejszej, wskazuje, że wszelkie okoliczności, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje w rozumieniu art. 65 k.c. nakazują przyjęcie jednoznacznej interpretacji oświadczenia woli złożonego przez pozwaną 1 jako woli przyjęcia przez pracodawcę zobowiązania do wypłaty odprawy w wysokości dziewięciomiesięcznego świadczenia w oparciu o pkt 2 Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r., jako własnego zobowiązania.

4) Zdaniem skarżącego miało miejsce rażące oczywiste naruszenie przez pozwane zasad współżycia społecznego i społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa. Działania osób, które podejmowały czynności w interesie i na rzecz pozwanych były tak naganne, tak bardzo przekraczały normy społeczne, a ich społeczna szkodliwość była tak duża, że nie tylko w sposób oczywisty naruszają zasady współżycia społecznego w ich rozumieniu przyjmowanym w prawie cywilnym/kodeksie pracy, ale w sposób oczywisty naruszają przepisy prawa karnego. Stwierdzenie to dotyczy zorganizowanych i koordynowanych przez pozwane czynności, które zmierzały do utrudnienia dochodzenia pracownikom/akcjonariuszom roszczeń wynikających z pkt 2, jak i pkt 3 Porozumienia.

Skarżący podniósł ponadto, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne sprowadzające się do udzielenia odpowiedzi na poniższe pytania.

1) Czy Porozumienie z dnia 18 maja 2011 r. tj. umowa społeczna zawarta przez inwestora z organizacjami związkowymi działającymi przy pozwanej 1, stanowi bezpośrednią podstawę materialną roszczenia powoda (pracownika

pozwanej 1) przy uwzględnieniu, że antycypując zawarcie umowy społecznej przez inwestora i organizacje związkowe pozwana 1 i jej organizacje związkowe już w Protokole dodatkowym nr 10 do ZUZP (z dnia 15 lutego 2011 r.) wprowadziły do prawa wewnętrznego upoważnienie dla inwestora do zawarcia umowy społecznej zabezpieczającej prawa i interesy pracowników pozwanej 1, a Porozumienie wchodziło w życie tylko pod warunkiem nabycia przez inwestora pakietu akcji pozwanej 1 przekraczającego próg 51%, którego spełnienie było zależne od zgody samych pracowników/akcjonariuszy pozwanej 1 - jako, że spółka ta była spółką pracowniczą powstałą w wyniku zmian i przekształceń wcześniej istniejącego przedsiębiorstwa państwowego oraz przy uwzględnieniu, że Porozumienie zostało zawarte w wyniku negocjacji i rozmów obydwu pozwanych z pracownikami/akcjonariuszami pozwanej 1, po podpisaniu Porozumienia zostało ono od razu przekazane zarządowi pozwanej 1, który je zaakceptował, a już po dwóch tygodniach tj. 31 maja 2011 r. podjął działania mające na celu realizację zapisów Porozumienia w zakresie praw pracowniczych pracowników pozwanej 1 tj. czy przyjęła na siebie obowiązek bezpośredniej wypłaty na rzecz swoich pracowników odpraw zapisanych w Porozumieniu. Powód uważa, że zachowania pozwanej 1 podejmowane przed, w trakcie oraz po podpisaniu Porozumienia umożliwiają przyjęcie tylko jednej interpretacji oświadczenia woli złożonego przez nią, wskazującego na wolę związania się Porozumieniem w zakresie praw i interesów pracowniczych.

2) Czy pozwana 1 - działając wraz ze swoimi organizacjami związkowymi, wprowadzając w dniu 15 lutego 2011 r. Protokół dodatkowy nr 10 do ZUZP, była uprawniona oraz czy faktycznie upoważniła inwestora (pozwana ad 2) do zawarcia w przyszłości umowy społecznej (Porozumienia) zabezpieczającej prawa i interesy pracowników pozwanej 1 ze skutkiem zobowiązującym wobec samego pracodawcy. Innymi słowy czy wola pracodawcy (spółki przejmowanej) przyjęcia zobowiązań do wypłaty na rzecz pracowników pracodawcy odpraw zapisanych w przyszłym pakiecie socjalnym, który podpisany ma zostać bezpośrednio przez inwestora z organizacjami związkowymi może zostać wyrażona a priori jeszcze przed podpisaniem Porozumienia.

3) Czy zobowiązanie wynikające z Porozumienia z 18 maja 2011 r. (umowa społeczna) zawarte przez pozwaną 2 (inwestora) z organizacjami związkowymi działającymi u pozwanej 1, po wyrażeniu przez pozwaną 1 woli związania się umową społeczną ma charakter nadrzędny (pierwszeństwo) przed postanowieniami ZUZP pozwanej 1.

4) Czy podjęcie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy pozwanej 1 w dniu 18 czerwca 2011 r. uchwały o emisji akcji serii E w liczbie 2 miliony o wartości 10 milionów złotych z przeznaczeniem wyłącznie do nabycia dla pozwanej 2 (inwestora) w celu spełnienia warunku zawieszającego zapisanego w Porozumieniu z dnia 18 maja 2011 r., oznacza per se (nawet jeśli do tego dnia nie można byłoby uznać, że pozwana 1 wyraziła wolę związania się Porozumieniem), że zobowiązanie do wypłaty odpraw w wysokości dziewięciomiesięcznego wynagrodzenia zapisanego w Porozumieniu w stosunku do pracowników pozwanej 1, staje się zobowiązaniem pozwanej 1 i sprawia, że zobowiązana do wypłaty odprawy uregulowanej w Porozumieniu staje się, w stosunku do swoich pracowników, bezpośrednio pozwana 1, a jej pracownicy są uprawnieni do dochodzenia roszczeń bezpośrednio od swojego pracodawcy.

5) Czy w sytuacji, w której uznaje się, że Porozumienie z dnia 18 maja 2011 r. nie jest aktem normatywnym i nie stanowi źródła prawa pracy, a jedynie ewentualne zobowiązanie cywilnoprawne pozwanej 2 (inwestora, który je podpisał) - możliwe jest zwolnienie z odpowiedzialności za wykonanie tego zobowiązania lub ograniczenie tej odpowiedzialności - wyłącznie jednostronnymi działaniami pozwanej 1, polegającymi na wprowadzeniu Protokołów dodatkowych nr 11 i 12 do ZUZP.

Skarżący podniósł ponadto, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. W ocenie skarżącego w sytuacji, w której przesądzone zostało, że Porozumienie z dnia 18 maja 2011 r. nie ma charakteru źródła prawa pracy konieczne jest dokonanie wykładni przepisów prawa które w kontekście pakietów socjalnych podpisywanych przez inwestora mającego przejąć pracodawcę z organizacjami związkowymi działającymi przy pracodawcy od lat budzą rozbieżności i spory orzecznictwie. Skarżący wskazał, że opowiada się za tym, iż „P1 przejęła obowiązek wypłaty odpraw z pkt 2

Porozumienia na rzecz swoich pracowników, a uprawnienie to stało się częścią indywidualnej umowy o pracę każdego pracownika. Odpowiedzialność P2 bo zobowiązała się do zagwarantowania obowiązywania odpraw i ich faktycznej wypłaty.” W ocenie skarżącego należy rozstrzygnąć czy zobowiązanie pozwanej 2 jest obowiązaniem cywilnoprawnym, a jeśli tak to czy jest to umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej (tj. dokonanie wykładni art. 393 § 1 k.c.) czy może jest to umowa o świadczenie przez osobę trzecią (tj. dokonanie wykładni art. 391 § 1 k.c.) lub czy też zachodzi przypadek tzw. umowy łączącej w sobie rozwiązania obydwu tych przepisów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwane wniosły o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualnie jej oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów procesu w postaci kosztów zastępstwa adwokackiego w stawce minimalnej według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne

jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący nie sprecyzował, w obrazie jakich przepisów upatruje tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani nie uzasadnił słuszności tezy o kwalifikowanym naruszeniu przepisów. Argumentów za istnieniem tejże przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Rozbudowany sposób motywowania przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej sprowadza się do polemiki z poczynionymi ustaleniami faktycznymi. Tymczasem w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarżący w istocie kwestionuje dokonaną przez Sąd ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Nadto pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów. Tymczasem podniesione przez skarżącego argumenty ujęte w ramach czterech obszernie uzasadnionych punktów, mające przekonywać o istnieniu przesłanki oczywistej zasadności, koncentrują się na polemice z dokonanymi w sprawie ustaleniami faktycznymi, z których jednoznacznie wynikało między innymi, że sporne dziewięćmiesięczne

odprawy dla pracowników zwalnianych w ramach restrukturyzacji pozwanej 1 (przejmowanej wówczas przez inwestora – pozwaną 2) do dnia 31 grudnia 2012 r. wypłacano wyłącznie na podstawie protokołów dodatkowych nr 11 i 12 do ZUZP, a nie na podstawie Porozumienia związków zawodowych z tym inwestorem z dnia 18 maja 2011 r., które było tylko zbiorem ustaleń pomiędzy związkami zawodowymi i inwestorem mającym przejąć pozwaną 1. Należy podkreślić, że to czy dane uprawnienie weszło w skład stosunku pracy (gdyż zostało przyznane bezterminowo), czy też obowiązywało pracowników tylko do końca 2012 r., przez co nie mogło zostać przeniesione do stosunku pracy bez ograniczeń czasowych (jak ustalił Sąd drugiej instancji) jest to aspekt leżący w obszarze faktów, a w tym zakresie Sąd Najwyższy związany jest stanowiskiem Sądu odwoławczego. Argument dotyczący rażącego i oczywistego naruszenia przez pozwane (w ustalonym stanie faktycznym) zasad współżycia społecznego i społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa, również nie może przemawiać za uznaniem skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną, po pierwsze z powodu braku formalnego w postaci nieoparcia go na jakimkolwiek przepisie prawa, a po drugie w uwagi na polemikę z ustaleniami dotyczącymi stanu faktycznego, co jak wyjaśniono, uchyla się spod kontroli kasacyjnej.

W następnej kolejności skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Wymaga zatem przypomnienia, że przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu zasadność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyvodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa,

w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158, z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Po pierwsze skarżący, formułując pytania nazwane „zagadnieniami prawnymi” nie odniósł się w ich treści do konkretnych przepisów prawa, co już stanowi o niespełnieniu wymogów występowania tej przesłanki, mającej przemawiać za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ponadto, jak wskazano wyżej, sformułowane przez skarżącego zagadnienie prawne musi służyć rozstrzygnięciu danej sprawy. Nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2009 r., II PK 248/08, LEX nr 736732). Tymczasem w niniejszej sprawie odpowiedź na przedstawione przez skarżącego zagadnienia nie może spełnić takiej roli. Sformułowane pytania nie uwzględniają bowiem dokonanych przez Sąd drugiej instancji, przedstawionych powyżej ustaleń faktycznych. Dlatego nie można uznać za „istotne zagadnienia prawne” pytań, które w swej istocie sprowadzają się do ustalenia charakteru prawnego i związania stron treścią Porozumienia z dnia 18 maja 2011 r., które w ocenie skarżącego, było umową społeczną zawartą przez inwestora z organizacjami związkowymi działającymi przy pozwanej 1, i które stanowiło bezpośrednią podstawę materialną roszczenia powoda (pracownika pozwanej 1). Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych analizując okoliczności zawarcia, treść

i znaczenie tego porozumienia oraz zakres jego obowiązywania, a ustaleniami tymi Sąd Najwyższy jest związany.

Ponadto wymaga podkreślenia - za Sądem Okręgowym - że Sąd Najwyższy, odpowiadając na pytanie prawne zadane w sprawie o analogicznym stanie faktycznym, dotyczącej tożsamyh pozwanych na gruncie problematyki realizacji przedmiotowego Porozumienia, w wyniku jego analizy, w uchwale z 27 października 2021 r., III PZP 1/21, (OSNP 2022 nr 5, poz. 43) stwierdził, że porozumienie zawarte między inwestorem zamierzającym nabyć akcje spółki, której akcjonariuszami są pracownicy, a zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w tej spółce nie stanowi źródła prawa pracy jako nieoparte na ustawie (art. 9 § 1 k.p.), a taka właśnie sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. Dodatkowo należy wskazać, że stanowisko wyrażone w treści powołanej uchwały, Sąd Najwyższy potwierdził w wyroku z 20 lutego 2024 r., III PSKP 32/23 (LEX nr 3687135) oddalając skargę kasacyjną powodów - pracowników dochodzących roszczeń na podstawie treści porozumienia z 18 maja 2011 r., które postrzegali jako źródło prawa pracy, uznając, że skarga kasacyjna abstrahowała od poczynionych w sprawie (odmiennych od interpretacji przedstawianej przez powodów) ustaleń faktycznych w tym zakresie.

Skarżący nie wykazał również, że w sprawie występuje powołana w skardze kasacyjnej przesłanka w postaci potrzeby wykładni przepisów prawnych. Przypomnienia wymaga, że potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, zwłaszcza judykatury Sądu Najwyższego albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Skarżący powinien bądź to wskazać argumentację przemawiającą za zmianą dotychczasowej wykładni, bądź też wykazać, że dany przepis prawny, chociaż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wyjaśnienia i powinien zostać zinterpretowany przez Sąd Najwyższy. Inaczej rzecz ujmując, potrzeba wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości lub wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) zachodzi wtedy, kiedy jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazywanym przez skarżącego (postanowienia Sądu

Najwyższego: z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231).

Z treści argumentów mających uzasadniać występowanie przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawa wynika, że skarżący potrzeby takiej upatruje w rozstrzygnięciu „czy zobowiązanie pozwanej 2 jest obowiązaniem cywilnoprawnym, a jeśli tak to czy jest to umowa o świadczenie na rzecz osoby trzeciej (tj. dokonanie wykładni art. 393 § 1 k.c.) czy może jest to umowa o świadczenie przez osobę trzecią (tj. dokonanie wykładni art. 391 § 1 k.c.) lub czy też zachodzi przypadek tzw. umowy łączącej w sobie rozwiązania obydwu tych przepisów”. Nie można uznać, że w przedstawionym przez skarżącego zakresie występuje potrzeba wykładni wskazanych przepisów (art. 393 § 1 i art. 391 § 1 k.c.), ponieważ Sąd Najwyższy już wyjaśnił ich wykładnię. Należy wskazać na powołaną uchwałę Sądu Najwyższego, III PZP 1/21 w której uzasadnieniu Sąd Najwyższy kompleksowo powołał i wyjaśnił stanowiska orzecznictwa w zakresie wykładni wskazanych przepisów, konstatując, że z uwagi na kodeksowo określone konstrukcyjne wymogi umowy o świadczenie na rzecz osoby trzeciej oraz umowy o świadczenie przez osobę trzecią art. 391 oraz art. 393 k.c. nie stanowią samodzielnie adekwatnej podstawy prawnej dla wywodzenia przez pracowników roszczeń z pakietu socjalnego jako takiego, zawartego przez inwestora ze związkami zawodowymi działającymi w przejmowanej firmie. W przypadku uznania, że porozumienie zawarte pomiędzy inwestorem zamierzającym nabyć akcje spółki należące w całości do pracowników tej spółki a zakładowymi organizacjami związkowymi działającymi w tej spółce nie stanowi źródła prawa pracy (art. 9 § 1 k.p.) kwestia odpowiedzi na pytanie, czy z takiego porozumienia można wyprowadzić indywidualne roszczenia pracowników, jest natomiast uzależniona od ustaleń faktycznych co do okoliczności zawarcia i realizacji danego porozumienia (pakietu socjalnego) oraz wykładni treści tego porozumienia. W przypadku niniejszej sprawy Sąd Okręgowy poczynił w tym zakresie przytoczone wyżej ustalenia, a ustaleniami tymi Sąd Najwyższy jest związany.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]